МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Львівський національний університет імені Івана Франка

Факультет культури і мистецтв

Кафедра театрознавства та акторської майстерності

Затверджено
на засіданні кафедри театрознавства та
акторської майстерності
факультету культури і мистецтв
Львівського національного університету імені
Івана Франка
(протокол № 1 від 28.08.2025 р.)

Гарант ОПП «Акторське мистецтво
драматичного театру і кіно»
Декан факультету
доц. Мирослава ЦИГАНИК
_____

СИЛАБУС / SYLABUS

з навчальної дисципліни

«Сценічний бій»

що викладається в межах
ОПП «Акторське мистецтво драматичного театру і кіно»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
за спеціальністю В6 Перформативні мистецтва,
спеціалізацією В6.01 Сценічне мистецтво
галуззю знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

Львів – 2025 р

Назва навчальної дисципліни	Сценічний бій
Адреса викладання дисципліни	вул. Валова, 18
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет культури і мистецтв, кафедра театрознавства та акторської майстерності
Галузь знань, шифр та назва освітньої програми	В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки» В6 Перформативні мистецтва В6.01 Сценічне мистецтво ОПП Акторське мистецтво драматичного театру і кіно
Викладачі курсу	Бондар Артем, асистент кафедри театрознавства та акторської майстерності.
Контактна інформація викладачів	artem.bondar@lnu.edu.ua
Консультації по курсу відбуваються	Консультації в день проведення лекцій/практичних занять (за попередньою домовленістю). Також можливі онлайн консультації. Для погодження часу онлайн-консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.
Сторінка навчальної дисципліни	https://kultart.lnu.edu.ua/course/stsenichnyy-biy
Інформація про дисципліну	Дисципліна «Сценічний бій» є вибірковою дисципліною зі спеціальності В6 Перформативні мистецтва, спеціалізації В6.01 Сценічне мистецтво, ОПП Акторське мистецтво драматичного театру та кіно для першого (бакалаврського) ступеня вищої освіти денної форми навчання, яка викладається в обсязі 120 годин, 4 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS) на ІІІ курсі, у 5 семестрі.
Підсумковий контроль	Залік у кінці 5 семестру.
Коротка анотація дисципліни	Предмет «Сценічний бій» – дисципліна, яка охоплює поглиблене вивчення теоретичних та прикладних аспектів пластичної підготовки актора в контексті імітації конфліктної взаємодії. Курс спрямований на опанування техніки безпечного виконання бойових прийомів, розвиток психофізичного контролю та точності реалізації сценічного завдання. Програма забезпечує засвоєння інструментарію, необхідного для розкриття творчої індивідуальності та досягнення високого рівня професійної майстерності у створенні сценічного образу
Мета та цілі дисципліни	Метою викладання дисципліни є формування пластичної культури актора через опанування техніки імітації конфліктної взаємодії на сцені. Курс спрямований на розвиток психофізичних можливостей артистичного апарату, засвоєння навичок професійної пластики та координації, а також інтеграцію технічних прийомів бою у цілісний сценічний образ. Особлива увага приділяється органічному поєднанню музично-ритмічної основи з логікою бойового руху для досягнення максимальної художньої виразності та безпеки виконавців. Основними завданнями вивчення навчальної дисципліни є: • всебічне вдосконалення психомоторики актора шляхом спеціалізованих тренувань; • усунення м'язових затисків та розширення діапазону рухових можливостей; • опанування техніки безпечної роботи з театральною зброєю та без неї; • формування вміння вибудовувати пластичний діалог із партнером на основі темпоритмічної узгодженості дій; • розвиток навичок сценічної уваги, реакції та контролю простору під час виконання екстремальних пластичних завдань.

Ключові слова	Сценічний бій, пластична фраза, напруженість, музичність, координація, акробатика, відчуття партнера, центр ваги, статика, динаміка, інерція, імпульс, енергія, амплітуда, швидкість.
Формат дисципліни	Очний
	Заняття проводяться в аудиторіях, де є сцена або багато вільного простору, у якому студенти мають змогу працювати колективно над вправами, пов'язаними із сценічним боєм, тренувальні макети холодної зброї (шпаги, рапіри, мечі, ножі). Проведення лекцій, практичних робіт та консультації для кращого розуміння тем.
Тривалість навчальної дисципліни	120 годин
Обсяг навчальної дисципліни	32 години аудиторних занять, з них 32 години практичної роботи. Самостійна робота – 88 годин.
Очікувані результати навчання	Після завершення курсу студент має: **Знати:** • теоретичні основи та історію розвитку бойових мистецтв у контексті пластичної культури актора; • правила техніки безпеки при роботі з театральною зброєю та в контактній беззбройній взаємодії; • основні методичні принципи роботи над сценічною імітацією конфлікту; • класифікацію та специфічні характеристики бойових мистецтв (зокрема традицій Східної Азії); • правила виконання стрибків та принципи безпечного приземлення; • техніку захватів (контролю), методи атаки та оборони для практичного застосування на сцені; • методику виконання спеціалізованого комплексу вправ для розвитку бойової координації та реакції. **Вміти:** • вільно володіти арсеналом виражальних засобів імітації бою (удари руками, ногами, ліктями, колінами, кидки та замки); • виконувати падіння, ефективно розслабляючи мускулатуру та керуючи напругою в перехідних фазах руху; • правдоподібно відігравати сценічне поранення, що завершується технічно безпечним падінням; • демонструвати високий рівень спритності, швидкості та зосередження під час виконання бойових прийомів; • забезпечувати чітку згуртованість та вирівнювання (синхронність) при реалізації групових і колективних завдань; • здійснювати доцільні та органічні дії в запропонованих обставинах, поєднуючи техніку бою з акторським самопочуттям; • застосовувати навички імпровізації для адаптації бойових елементів до вимог художнього образу; • використовувати фізичний апарат як інструмент для досягнення творчої мети та створення переконливого образу на сцені.
Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)	**Аналітичні навички:** вивчення концептуальних засад сценічного бою сприяє розвитку здатності аналізувати складні пластичні ситуації, деконструювати динамічні процеси на окремі технічні елементи та визначати оптимальні алгоритми взаємодії в умовах імітованого конфлікту. **Критичне мислення:** опанування дисципліни стимулює критичний аналіз теоретичних підходів та бойових технік, що дозволяє здобувачам обґрунтовувати вибір конкретних засобів виразності та приймати інформовані рішення щодо безпеки й ефективності сценічної дії. **Комунікаційні навички:** навчальний процес забезпечує розвиток умінь чітко артикулювати професійні завдання, ефективно взаємодіяти з партнером

	на вербальному та пластичному рівнях, а також критично сприймати інформацію, аналізуючи не лише зміст, а й нормативність мовного оформлення, що сприяє усуненню лексичних помилок і вдосконаленню культури професійного мовлення.
Теми	ТЕМА 1. Драматургія та композиція сценічної сутички. ТЕМА 2. Контактна взаємодія та техніка безпечного поранення. ТЕМА 3. Сценічне фехтування: класичні європейські школи. ТЕМА 4. Бій із використанням нетрадиційної та побутової зброї. ТЕМА 5. Національні традиції бойових мистецтв: Східна Азія та Україна. ТЕМА 6. Груповий бій та масові сцени конфлікту. ТЕМА 7. Психофізичний тренінг та емоційний контроль у бою. ТЕМА 8. Постановка та захист фінального бойового етюду.
Пререквізити	Для опанування дисципліни «Сценічний бій» здобувачі потребують базових знань із курсів «Танець», «Майстерність актора» та «Сценічний рух», що є достатніми для засвоєння категоріального апарату акторської професії та розуміння психофізичної природи сценічної дії.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентація, лекції, колаборативне навчання (форми – групові проекти, спільні розробки, тьюторство), дискусія, тренажі.
Необхідне обладнання	Курс передбачає використання різноманітного інвентаря (мати, м’ячі, аксесуари та макети зброї), наперед підготовленого викладачем.
Література для вивчення дисципліни	Уся література, яку здобувачі вищої освіти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі вищої освіти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел інформації, яких немає у списку рекомендованих. **Рекомендована література.** **Основна:** 1. О. Абрамович, А. Кудренко. Сценічна пластика в контексті сучасного акторського мистецтва. Молодий вчений. 2019. № 9(73). С. 133-136. https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-9-73-29 2. Барба Е. Паперове каное. Львів : Літопис, 2001. 286 с 3. Біль Р. Виховання акторської харизми : методичний посібник / Роман Біль. Вінниця: Нова Книга, 2013. 232 с. 4. Брук П. Жодних секретів. Думки про акторську майстерність і театр. Переклад з англ. Львів: 2005. 136 с. 5.Бусол А., Бусол В., Кроншталь Г., Цибульський М. Сценічний рух як складова професійної підготовки студентів спеціальності акторська майстерність. Фізична культура, спорт та здоров’я нації : зб. наук. праць. Вип. 17. Вінницький державний педагогічний університет ім. М. Коцюбинського. Вінниця : ТОВ «Ландо ЛТД», 2014. С. 34–41. 6. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ ; Ірпінь: Перун, 2005. 1728 с. 7. Елькіс Г.Я. Сценічне фехтування. Київ : Мистецтво, 1971. 69 с. 8. Клименко В.В., Буток В.Д. Ваш вихід, Панове, або Акторська майстерня для початківців. Київ : Таксон, 2002. 236с: іл. 50. 9. Курбас Лесь. Філософія театру / упоряд. М. Лабінський. К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2001. https://sens.in.ua/filosofiia-teatru/ 10. Мар’яненко І. О. Минуле українського театру. К., 1953. 11. Мар’яненко І. О. Сцена, актори, ролі. Київ : Мистецтво, 1964. 290 с. 12. Морозова Г. Сценічний бій (фехтування і пластичні трюки у виставі). К.: Мистецтво, 1972. 143 с. 13. Опанасюк В.А. Історичний огляд розвитку дисципліни „Сценічний рух” як

<table>
<tr><td></td><td>розділу театральної педагогіки. Зб. Рівне, 1993.
14. Опанасюк В.А. Сценічний рух в самодіяльному театральному колективі. Київ : Просвіта, 1991.
15. Пансо В. Праця і талант у творчості актора . Львів, 2014. 276 с. https://kultart.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/04/Panso-Voldemar.pdf
16. Патріс Паві. Словник театру. Львів, 2006. 640с. https://shron1.chtyvo.org.ua/Pavis_Patrice/Slovnyk_teatru.pdf
17. Пластичне виховання / В.А. Опанасюк. Навчально- методичний посібник. Рівне: РДІК, 1997, 115 ст
18. Саксаганський П. К. Думки про театр. Київ: Мистецтво, 1955. 231с.
19. Саксаганський П. К. Моя праця над роллю. Київ: Мистецтво, 1937.39с.
20. Топорков В.О. Про техніку актора. Київ: Мистецтво, 1961.
21. Юдов, М., Альмуваїл, Ф., Білецька, О., Мандзій, І. Особливості сценічного бою в театрі та кіно. Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Сценічне мистецтво, 4(2). 2021. С.163–182.</td></tr>
<tr><td>Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)</td><td>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:
• практичні/самостійні тощо: 80% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 80.
• індивідуальне творче завдання 20% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 20.
Поточний контроль та оцінювання проводиться безпосередньо на практичних заняттях.
Семестровий контроль проводиться з метою визначення успішності розвитку студентів та засвоєння ними навчальної програми. Для проведення семестрового контролю обов’язковою є здача індивідуального творчого завдання (самостійної роботи).
<table>
<tr><th>Види робіт.
Критерії оцінювання знань студентів</th><th>Макс. кі-сть балів</th></tr>
<tr><td colspan="2"></td></tr>
<tr><td>1. Бали за практичні заняття</td><td>10 балів</td></tr>
<tr><td>Студент демонструє бездоганне володіння технікою сценічного бою та високу точність рухів. Виконує бойові прийоми (удари, захисти, переміщення) з дотриманням ідеальної дистанції та таймінгу, що гарантує повну безпеку партнера. Художній образ цілісний, логіка конфлікту чітко простежується через «фехтувальну фразу», а кожна дія психологічно обґрунтована. Повністю відсутні м’язові затиски та рухові помилки.</td><td>9–10</td></tr>
<tr><td>Студент впевнено виконує практичне завдання, демонструє добру координацію та знання технічних елементів. Дотримується правил техніки безпеки, проте можливі незначні похибки у темпоритмічній узгодженості з партнером. Сценічний образ переконливий, хоча в окремих моментах техніка виконання може переважати над емоційною виразністю.</td><td>7–8</td></tr>
<tr><td>Студент опанував базові прийоми, але при використанні зброї або в контактній боротьбі спостерігається невпевненість. Допускаються технічні помилки, що не створюють прямої загрози безпеці, але знижують художню якість етюду (наприклад, порушення дистанції або неточне приземлення при падінні). Бракує органічного поєднання фізичної дії з акторським самопочуттям.</td><td>5–6</td></tr>
<tr><td>Студент демонструє фрагментарні навички, логіка бойової взаємодії порушена. Присутні значні м’язові затиски, рухи нескоординовані, техніка безпеки виконується формально або з грубими порушеннями (небезпечні замахи, відсутність візуального контакту з партнером). Акторська гра відсутня або підмінена механічним виконанням рухів.</td><td>3–4</td></tr>
<tr><td>Повна невідповідність вимогам дисципліни. Студент не володіє технікою базових ударів та захистів, не вміє безпечно виконувати падіння чи стрибки. Дії є хаотичними та небезпечними для оточуючих.</td><td>1–2</td></tr>
</table></td></tr>
</table>

Завдання не виконане або студент не з'явився на залік без поважних причин.	0
2. Шкала оцінювання індивідуального завдання	**20 балів**
Студент демонструє винятковий рівень психофізичного контролю та технічної майстерності. Бойова партитура виконана з ідеальним дотриманням сценічної дистанції та ракурсів «роботи на глядача». Усі елементи (удари, захвати, падіння) інтегровані в цілісний художній образ. Бездоганна реакція на дії партнера («відіграш») та висока культура рухів.	18–20
Виконання характеризується впевненістю та чіткою структурою. Студент вільно оперує вивченими методами атаки та оборони. Техніка безпеки дотримана в повному обсязі. Можливі поодинокі технічні недоліки, які не впливають на загальну логіку поєдинку та безпеку взаємодії.	15–17
Студент демонструє стабільні навички виконання базових прийомів. Ритмічний малюнок етюду витриманий, проте присутня певна механістичність рухів. Акторська інтерпретація конфлікту достатня, але поєднанню фізичної дії з емоційним станом бракує органіки.	12–14
Завдання виконане на репродуктивному рівні. Допускаються помилки в техніці приземлення або координації під час групової роботи. Спостерігається зайва м'язова напруга, що знижує пластичну виразність. Порушується темпоритм «фехтувальної фрази»..	9–11
Демонструється лише поверхове знання бойових схем. Велика кількість технічних огріхів, невпевнена робота з театральною зброєю чи предметами. Студент потребує постійних підказок щодо послідовності дій.	5–8
Студент не володіє технічним арсеналом дисципліни. Дії хаотичні, створюють реальну загрозу травмування партнера. Повна відсутність сценічної логіки та розуміння принципів безконтактного бою.	1–4
Завдання не представлене або продемонстрована повна відсутність самостійного опрацювання матеріалу.	0
3. Самостійна робота студентів	
Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному практичному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу контролюється при підсумковому семестровому контролі, до самостійної роботи здобувачів відноситься їхнє відвідування наукових конференцій чи публічних подій, лекцій, воркшопів, пов'язаних із темами дисципліни.	10
4. Індивідуальна робота студентів	
Здобувачі вищої освіти можуть отримати **додаткові бали** за науково-дослідну та прикладну діяльність у межах дисципліни, зокрема за підготовку доповідей, участь у тематичних конференціях чи круглих столах. Оцінюються також індивідуальні творчі напрацювання: розробка авторських бойових партитур, апробація історичних технік фехтування на сценічному майданчику та пропозиції щодо вдосконалення методики безпечної партнерської взаємодії. Окремим видом активності є підготовка демонстраційних матеріалів або відеоаналізу технічних елементів, що сприяють глибшому засвоєнню навчального матеріалу.	10

Оцінювання курсу здійснюється за стобальною шкалою і переводиться у національну шкалу та шкалу ЄКТС. **Академічна доброчесність**: Очікується, що роботи студентів будуть оригінальними, самостійно підготованими, нескопійованими. **Відвідання занять** є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні зайняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом. **Література.** Уся література, яку студенти не зможуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Студенти заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

	Політика виставлення балів. Враховуються бали, набрані в часі лекційних та практичних занять, виконання самостійної роботи, та бали за виконання практичних завдань. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях; недопустимість пропусків та запізнень на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.
Завдання для заліку:	Наприкінці вивчення дисципліни, студенти матимуть змогу представити власну виставку лабораторних робіт і продемонструвати рухові напрацювання на глядача.
Дотримання умов доброчесності	**Академічна доброчесність**: Очікується, що роботи здобувачів вищої освіти в частині НДР будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших здобувачів вищої освіти становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача вищої освіти є підставою для її незарахуванням викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману. **Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.** Принципи доброчесності в Університеті та відповідність показникам забезпечення якості вищої освіти регламентовано НАЗЯВО та положеннями Центру забезпечення якості освіти Львівського національного університету імені Івана Франка. Сайт НАЗЯВО: https://naqa.gov.ua/ Центру забезпечення якості освіти ЛНУ: http://education-quality.lnu.edu.ua/accreditation/university-documents/ Онлайн курс «Академічна доброчесність» викладений за посиланням: https://vumonline.ua/course/academic-integrity- at-the-university/.
Навчання іноземною мовою	У процесі викладання навчальної дисципліни можливе використання матеріалів та джерел іноземною (польською, англійською) мовою.
Позааудиторні заняття	Передбачається в межах вивчення навчальної дисципліни участь в конференціях, форумах, круглих столах тощо (за активну участь отримують додаткові бали). У рамках неформальної освіти здобувачі можуть самостійно проходити курси на онлайн платформах за темами навчальної дисципліни, що буде враховуватися при оцінюванні аудиторної та самостійної роботи здобувачів.
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.